

Tegevuste detailne kirjeldus

(periood 01.01.2025–31.12.2026)

Tegevus 2.1. Sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine

Alategevus 2.1.1. Teenuste kvaliteedi edendamine ja kohaliku omavalitsuse üksuste võimestamine hoolekandeline abi korraldamisel

Kohalike omavalitsuste (edaspidi KOV) toetamiseks elluviidavad tegevused Sotsiaalkindlustusameti (edaspidi SKA) KOV-ide nõustamise talituses jaotuvad kahe suurema tegevuse alla: nõustamistegevused ja arendustegevused (sh teenuse või toetuse omaniku volitatud töötaja poolt sisendi andmine sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri (STAR) arendusteks). STAR-iga seoses täidetakse teenuseomaniku rolli (sh kasutajate toetamine ning KOV-idele ja teenusosutajatele juhendite koostamine).

Nõustamistegevused on KOV-ide ja teenuseosutajate nõustamine.

Arendustegevused on järgmised: 1) hea praktika kogumine sotsiaalteenuste korraldamiseks – kvaliteedi hindamisega seonduvate juhendmaterjalide koostamine ja uuendamine, sealhulgas toimepidevuse ja kriisivalmiduse tagamiseks; 2) nõustamine sotsiaalteenuste arendamisel, sealhulgas teadlikkuse suurendamine ESF+ toetusmeetmete võimalustest ja hindamisvahendite kasutamisest; 3) poliitikakujundamiseks sisuliste ettepanekute tegemine; 4) hooldereformi mõju hindamiseks kokku lepitud andmete kogumine ja analüüsimine; 5) sotsiaalkaitsealase info kättesaadavaks tegemine. Kõikide valdkondade tegevuste tulemid on suunatud neljale tasandile: inimene, KOV, teenuseosutaja ja riik. Tegevus soodustab organisatsioonide koordineeritud infovahetust ja omavahelist koostööd sotsiaalhoolekandelist abimeetmete kvaliteetsel ja ühtlasemal pakkumisel ning koondab ja avalikustab olulise info sotsiaalhoolekandelist statistiliste aruannete kohta SKA veebilehel.

Sekkumiste tulemusena on KOV-id ja teenuseosutajad suutlikumad ning see tagab ühtlasema hoolekande korralduse eri piirkondades üle Eesti. Sotsiaalteenused on kättesaadavamad, kvaliteetsemad ja jätkusuutlikumalt korraldatud, sealhulgas kriisilukordades.

Sotsiaalteenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamiseks ja KOV-i sotsiaalvaldkonna töötajate (koduhooldustöötajad, hooldekodude ja sotsiaalkeskuste juhid, KOV-i ametnikud) teadmiste ja oskuste täiendamiseks korraldatakse üle-eestilisi ja piirkondlikke arutelusid, infopäevi, erialaseminare ja koolitusi.

Teenuste kvaliteedi parandamiseks töötatakse välja väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse hoolduskulude ja piirmäära järelevalve meetodika. Samuti luuakse riskimudel, mis toetab KOV-i täisealistele suunatud sotsiaaltöö ja sotsiaalteenuste haldusjärelevalve tegemist.

2026. aastal alustatakse teenuste kvaliteedi elektroonilise enesehindamisvahendi loomisega. Enesehindamisvahend võimaldab teenuseosutajatel hinnata oma teenus(t)e kvaliteedi hetkeolukorda, tuvastada kitsaskohti ja ühtlustada sotsiaalteenuste kvaliteedi taset üle Eesti.

Tabel 1

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2025–2026
1	Seminarid, infopäevad, koolitused (SKA ja SoM)	2023–2026	01.01.2025–31.12.2026
2	Sotsiaalteenuste juhendite uuendamine (SKA)	2023–2026	01.01.2025–31.12.2026
3	KOV-ide ja teenuseosutajate nõustamine (SKA)	2024–2026	01.01.2025–31.12.2026
4	Hoolekandevalase praktika seire, analüüs ja sisulised ettepanekud teenuste paremaks kujundamiseks (SKA)	2024–2026	01.01.2025–31.12.2026
5	Hoolekandevalase info kättesaadavuse tagamine (SKA)	2024–2026	01.01.2025–31.12.2026
6	Teenuste kvaliteedi enesehindamisvahendi loomine (SKA)	2025–2026	01.01.2025–31.12.2026
7	Hoolduskulude järelevalvemetoodika väljatöötamine (SKA)	2025–2026	01.01.2025–31.12.2026
8	KOV-i täisealistele suunatud sotsiaaltöö ja sotsiaalteenuste üle tehtava haldusjärelevalve riskimudeli väljatöötamine (SKA)	2024–2026	01.01.2025–31.12.2026

Tabel 2

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevus-kava aastal 2025	Sihttase tegevus-kava aastal 2026	Sihttase (2027)	Selgitus
Väljund-näitaja	Seminaridel, infopäevadel, koolitustel osalenute arv	200	400	800	2024. a orienteeruv koolitavate arv 200 inimest
	Läbi viidud koolituste/infopäevade/seminaride arv	6	6	12	
	Kaasajastatud sotsiaalteenuste kvaliteedijuhiste arv	2	1	5	2024. a sihttase 2 (üldhooldusteenus ja koduteenus) 2026. a tugiisikuteenus ja isikliku abistaja teenus; 2025. a täisealise isiku hoolduse teenus, varjupaigateenus

	Valminud ohuprognoosi mudelid ja riskihindamise mudelite arv	1	0	2	2024. a sihttase 1 (üldhooldusteenuse ohuprognoos). 2025. a KOV-i sotsiaaltöö ohuprognoos (abivajaduse hindamine, teenust saada suunamine)
	Kaasajastatud sotsiaalteenuste juhendite arv	1	3	10	2024. a sihttase 6 (eluruumi tagamise teenuse, koduteenuse, üldhooldusteenuse, isikliku abistaja teenuse, tugiisikuteenuse ja täisealise isiku hoolduse juhendid).

Alategevus 2.1.2. Vabatahtliku tegevuse soodustamine hoolekandes (tegevus lõppenud 31.03.2024 seisuga)

Alategevus 2.1.3. Kuulmislangusega inimestele tõlketeenuste pakkumine

Kuulmislangusega inimeste põhiprobleemiks Eestis on kommunikatsiooniraskused. Sellega kaasneb sotsiaalne isoleeritus nn kuuljate maailmast, tekivad raskused nii üld- kui kutsehariduse omandamisel, tööhõives, igapäevaprobleemide lahendamisel, suhtlemisel ühiskonna ja pereliikmetega jne. Seeläbi mõjutab kuulmispuue inimese üldist toimetulekut, tema elukvaliteeti ja isiklikku arengut. Eesti viipekeel on Eesti kurtide poolt kasutatav iseseisev visuaal-motoorne keel, mis Eesti Vabariigi põhiseaduse kohaselt on eesti keele kui riigikeele koostisosa.

Takistused tõlketeenuste kättesaadavuses puudutavad enamasti kuulmislangusega isikuid, ennekõike viipekeelseid kurte ja vaegkuuljaid, aga ka vaegkuuljatest kuulmisabivahendite kasutajaid, samuti kuulmispuudega inimese lähedasi ja nendega iga päev kokkupuutuvaid inimesi (sh tööandjaid).

TAT-st pakutakse kuulmislangusega isikutele SKA korraldatuna kaugtõlketeenust ja kirjutustõlketeenust. SKA kaudu korraldatavad tõlketeenused parandavad kuulmislangusega inimeste toimetulekut, sest tagatud on regionaalselt ühetaoliselt kättesaadav ja kvaliteetne tõlketeenus, mida pakutakse teadmiste ja oskustega viipekeele- ja kirjutustõlkide vahendusel.

Kaugtõlketeenuse puhul tõlgib eesti viipekeele tõlk sidevahendeid kasutades olukorras, kus tõlk ja/või kliendid asuvad eri paikades. Kaugtõlketeenust pakutakse kaugtõlketeenuse äpi vahendusel. See võimaldab kahepoolset suhtlust ehk kurt saab võtta äpi vahendusel ühendust kuuljaga ning samuti võtta vastu kuulja algatatud kõnesid. Kaugtõlke äppi arendatakse ja kohandatakse vastavalt sihtrühma vajadustele ja tõlkide teenuse pakkumise võimekusele. Kaugtõlketeenuse rakendusega kaasneb inimesele võimalus kõne broneerimiseks

Kirjutustõlketeenus on suuliselt esitatava teksti samaaegne väljendamine kirjalikus vormis, markeerides ka mitteverbaalset olulist taustainfot: kes räägib, kuidas räägib, missugused helid veel ruumis kuuldavad on jmt. Kirjutustõlge on mõeldud eelkõige vaegkuuljatele, kelle jaoks teeb kirjutustõlk kuuldava teksti kirjalikuks tekstiks, mida on võimalik ekraanilt kohe lugeda.

Kaug- ja kirjutustõlketeenuse sihtrühma kuuluvad kuulmislangusega inimesed, mis tähendab, et teenusesaajale on määratud kuulmispuue või esineb kuulmispuue ühe puudeliigina liitpuude koosseisus või on vähenenud töövõime või on eriarst väljastanud kuulmislanguse tõendi (mööduka, tugeva või sügava kuulmislanguse esinemise kohta).

Lisaks korraldatakse partnerorganisatsioonidele, senistele ja võimalikele uutele teenusepakkujatele ning klientidele (sh kuuljatele, kelle poole kaugtõlke vahendusel pöördatakse) teavitustegevusi, koolitusi, kogemuskohatumisi, infopäevi teenuse arendamise ja osutamise kohta.

Tabel 3

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2025–2026
1	Viipekeele kaugtõlketeenuse ja kirjutustõlketeenuse pakkumine (SKA)	2023–2026	01.01.2025–31.01.2026

Tabel 4

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevuskava aastal 2025	Sihttase tegevuskava aastal 2026	Sihttase (2027)	Selgitus
Väljundnäitaja	Viipekeele kaugtõlketeenust ja kirjutustõlketeenust saanud kuulmislangusega inimeste arv	30	0	260	2023. ja 2024. a sihttase 230. Teenuse osutamine TAT-st lõppeb 2025. aasta lõpuga. 2026. aasta jaanuaris TAT tegevused lõpetatakse.

Alategevus 2.1.4. Teavitustegevused sihtrühmadele

SoM ja SKA viivad ellu teavitustegevusi ning korraldavad infoseminare ja meediakampaaniaid hoolekande sihtrühma kuuluvatele inimestele ja organisatsioonidele. Teavitustegevuste eesmärk on jagada infot olulistest muudatustest, vahendada häid kogemusi ning soodustada suhtlust, koostööd ja võrgustumist abivajajate, KOV-ide, teenuseosutajate, huvikaitseorganisatsioonide ja hoolduskoormusega inimeste vahel. Korraldatakse ka seminare ja õppusi sotsiaalteenuste toimepidevuse suurendamiseks. Samuti viiakse ellu tegevusi, mis tagavad teabe jõudmise erivajadusega abivajajateni, kasutades selleks lihtsat keelt ning kohandades info edastamise viise ja kanaleid nende vajadustele vastavaks.

SKA viib ellu tegevusi, mis panustavad puude raskusastme tuvastamisest teadlikkuse suurendamisse erinevate kommunikatsioonitegevuste, sealhulgas teenust tutvustavate videote kaudu. Teenust tutvustavad videod aitavad taotlejale paremini selgitada teenuse eesmärki ja teenuse taotlemise protsessi, sealhulgas seda, mida taotluse sisulises osas kirjeldada ja silmas pidada ning kuidas leida iseteenindusportaalist tehtud otsus. Samuti korraldatakse valdkonnas toimunud muudatuste tutvustamiseks seotud osapooltele (nt kohalikud omavalitsused, erivajadusega inimeste esindusorganisatsioonid jms) teavitusüritusi.

SKA alustab tegevusega, mille käigus disainitakse ümber liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaart (edaspidi *parkimiskaart*) ja puudega isiku kaart. Kaartide ümberkujundamise eesmärk on korraldada teenust efektiivsemalt, muu hulgas lähtutakse

puudega inimeste vajadustest ja Euroopa Liidu direktiivist. Teenusedisaini raames töötatakse mõlema kaardi puhul välja sihtrühmast lähtuvalt kõige mõistlikum klienditeekond ja sobivaim lahendus digitaalsete kaartide rakendamiseks.

Jätkatakse TAT partneri Eesti Puuetega Inimeste Koja (edaspidi EPIKoda) poolt 2024. aastal loodud üle-eestilise veebilahenduse tööshoidmist ja arendamist. Tegemist on suunatud virtuaalse kompetentsikeskusega, mille eesmärk on jagada asjakohast infot, suurendada teadlikkust ja anda tuge reaalajas (uudised, info- ja juhendmaterjalid, ülevaated jm toetav info) hoolduskoormusega inimestele, spetsialistidele (sh KOV-i töötajad, valdkonna töötajad, teenuseosutajad) ja teistele valdkonnaga seotud või huvitatud osapooltele. Loodud platvorm aitab kaasa ka hoolduskoormusega inimeste koondumisele ja võrgustumisele, mis toetab praegu Eestis puudu oleva hoolduskoormusega inimeste huvikaitse võrgustiku teket. Virtuaalse kompetentsikeskuse usaldusväärsuse ja tõsiseltvõetavuse tagamiseks uuendatakse pidevalt materjale (sh valdkondi kajastavad infovideod ja taskuhäälingu episoodid). Lisaks veebikeskkonnas olevatele materjalidele jätkatakse omastehooldusega seotud teemadel nõu ja info jagamist info- ja usaldusliini kaudu nii telefoni, e-posti kui ka veebikeskkonnas asuva vestlusakna vahendusel. Korraldatakse teavitusseminare erinevates Eesti piirkondades eesmärgiga suurendada sihtrühma teadlikkust omastehooldusega seotud aktuaalsetel teemadel ning tutvustada omastehoolduse infopunkti veebikeskkonda. EPIKoda annab välja omastehoolduse veebikeskkonda tutvustavad trükised (infoflaier ja -voldik nii eesti kui vene keeles), mis on mõeldud levitamiseks sotsiaal- ja tervishoiuasutustes, raamatukogudes, kultuurikeskustes ja puudega inimeste ühingutes. Kahe aasta jooksul koostatakse kaks EPIKoja ajakirja Sinuga omastehoolduse erinumbrit nii paberil kui ka veebiversioonina, et suurendada sihtrühma teadlikkust omastehoolduse valdkonnast ning pakutavatest abi ja toe võimalustest, sealhulgas omastehoolduse infopunkti veebikeskkonnast.

2026. aastal alustatakse ettevalmistavate tegevustega, et käivitada üle Eesti eesti- ja venekeelsed omastehooldajate tugirühmad, samuti virtuaalsed tugirühmad. Tugirühmade eesmärk on pakkuda omastehooldajatele psühhosotsiaalset toetust, teavet, teadmisi haigustest ja puuetest ning oskusi hoolduse paremaks korraldamiseks. Esimeste tugirühmade töö käivitub 2026. aasta teises pooles ning jätkub kuni projektiperioodi lõpuni. 2027. aasta lõpuks on käivitunud vähemalt 15 omastehoolduse tugirühma üle Eesti.

Koostöös Tartu Tervishoiu Kõrgkooliga valmib e-kursus „Täisealise lähedase hooldamine kodus“, mis on suunatud hooldusvajadusega täiskasvanute hooldajatele ning käsitleb teemasid eri haigusseisundite olemusest, hooldustoimingutest, abivahenditest, eneseabist ja elukaare lõpuga seonduvast. Kursus valmib 2026. aasta lõpuks. 2027. aastal valmib erivajadusega laste ja noorte lähedastele mõeldud käsiraamatu „Teekond erilise lapse kõrval“ kaasajastatud versioon nii paberil kui ka veebiversioonina. Käsiraamat pakub erivajadusega lapse elukaare kontekstis (sünnist kuni täiseani) ülevaadet toetustest ja teenustest ning jagab perede isiklikke kogemusi erivajadusega laste kasvatamisel.

Tabel 5

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2025–2026
1	Hoolduskoormusega inimestele loodud veebilahenduse tööshoidmine ja lahendusega seotud sisulised ja tehnilised arendustegevused (EPIKoda)	2024–2027	01.01.2025–31.12.2026

2	Info- ja usaldusliini kaudu nii telefoni, e-posti kui ka veebikeskkonnas asuva vestlusakna vahendusel hoolduskoormusega inimeste toetamine (EPIKoda)	2024–2027	01.01.2025–31.12.2026
3	Sihtrühma toetamiseks erinevate teavitus- ja õppematerjalide loomine, seminaride korraldamine (EPIKoda)	2024–2027	01.01.2024–31.12.2027
4	Omastehoolajate tugirühmade käivitamine (EPIKoda)	2026–2027	01.01.2026–31.12.2027
5	Teavitustegevused sihtrühmadele (SoM ja SKA)	2024–2027	01.01.2025–31.12.2026
6	Erivajadusega inimesi puudutava kommunikatsiooni tõhustamine ja tagamine ligipääsetavas vormis (sh õiguslike muudatuste ja abi saamise võimaluste selgitamine) (SoM)	2025–2027	01.02.2025–31.12.2026
7	Tegevused teadlikkuse tõstmiseks puude raskusastme tuvastamisest (SKA)	2025–2027	01.01.2026–31.12.2026
7.1	Puude raskusastme tuvastamise teenust tutvustavate tegevuste läbiviimine (sh videote loomine, teavitusüritused)	2026–2027	01.01.2026–31.12.2026
7.2	Parkimiskaardi ja puudega isiku kaardi teenusedisain	2025–2026	01.11.2025–1.06.2026

Tabel 6

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevuskava aastal 2025	Sihttase tegevuskava aastal 2026	Sihttase (2027)	Selgitus
Väljundnäitaja	Veebilahenduse külastuste arv	10 000	0	15 000	2024. a sihttase 5000
Väljundnäitaja	Infoseminaride arv	11	2	13	
Väljundnäitaja	Parkimiskaardi ja puudega isiku kaardi uue kontseptsiooni ja rakenduskava loomine	0	2	2	Disainitud on kahe teenuse (parkimiskaart ja puudega isiku kaart) teenusekontseptsioonid
Väljundnäitaja	Iseteeninduse kaudu taotluste esitamise osakaal	¹ Lapsed 62% Vanaduspensionialised 24%	Lapsed 70% Vanaduspensionialised 30%	Lapsed 70% Vanaduspensionialised 35%	SKA iseteeninduse kaudu saavad taotlusi esitada lapsed ja vanaduspensionialised

¹ Kuni 2026. aasta lõpuni saab iseteeninduse kaudu puude raskusastme tuvastamise taotluse esitada 0–16-aastase lapse eest (seda teeb lapse seaduslik esindaja) ja alates 2027. aastast 0–18-aastase lapse eest.

Alategevus 2.1.5. Pädevuse tõstmine dementsussündroomiga inimestega töötamisel

Sotsiaalvaldkonna ja vahetult teenust osutavatele töötajatele korraldatakse nende pädevuse suurendamiseks dementsuse valdkonna arenguprogramm. Arenguprogrammi tegevused on järgmised: sotsiaalvaldkonnas dementsussündroomiga inimestega töötavate spetsialistide sisekoolitajate koolitusprogramm, mentorlusprogramm ja võrgustikutegevused, sealhulgas erialakohtumised, seminarid ja suvekool. Arenguprogrammi tegevused suurendavad pädevust dementsuse diagnoosiga inimestega töötamisel ning parandavad ja ühtlustavad teenuse osutamise kvaliteeti üle Eesti. Dementsussündroomi käsitlevate koolituste raames koolitatakse esmalt hooldusasutuste sisekoolitajaid, kes on edaspidi oma asutuse töötajate koolitajateks. Asutuste sisekoolitused võimaldavad kaadrivoolavuse tingimustes kiiremini reageerida ning anda teadmisi ja oskusi dementsuse teemal edasi ka uutele töötajatele ning seeläbi suudab hoolekandetasutus osutada kvaliteetsemat teenust. Koolitusprogrammi raames on loodud asutuste juhtidele suunatud teenusedisaini moodulid.

Koolitusprogrammi läbinud sisekoolitaja oskab hoolekandetasutuses dementsuseteemalisi sisekoolitusi läbi viia ning teab, kuidas hoolekandetasutuses dementsuse valdkonnas kvaliteetset ja jätkusuutlikku teenust pakkuda. 2025. aasta koolitusprogrammi on oodatud osalema 14 sotsiaalvaldkonna asutust, igast asutusest juht ja kaks töötajat. Sisekoolitajateks on kaks asutuse töötajat. Juhid on kaasatud osadesse sisekoolitajate moodulitesse, et nad oleksid teadlikud dementsusega inimestele vajalikest teenusepõhimõtetest ning tahaksid sisekoolitajate muudatusettepanekuid ellu viia. Juhtidele korraldatakse eraldi ka õppiva organisatsiooni mooduleid, et dementsusealaseid muudatusi paremini ellu viia.

Paralleelselt koolitusprogrammiga pakub Tervise Arengu Instituut (TAI) programmis osalevatele asutustele mentorlust. Mentorlusprogrammi eesmärk on toetada teenuseosutajaid dementsusega seotud küsimuste lahendamisel ja koolitusmoodulites õpitu rakendamisel.

Sotsiaalvaldkonna töötajate dementsusealase kvalifikatsiooni hoidmiseks ning teenusepakkujate teenuse kvaliteedi ühtlustamiseks ja arendamiseks korraldatakse koolitusi, võrgustikukohtumisi, arutelusid ja erialapõhiseid teemapäevi (hooldajatele, tegevusjuhendajatele, sotsiaaltöötajatele jne). Võrgustikutegevuste tulemusena arendatakse välja dementsusealase teenuse pakkujatele teenuse kvaliteedi hindamise mudel, mis on näidiseks ja kohandamiseks asutustele lähtuvalt nende spetsiifilistest vajadustest.

Tabel 7

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2025–2026
1	Sotsiaalvaldkonna töötajate ja teenusepakkujate dementsuse teemaline koolitusprogrammi läbi viimine (TAI)	2024–2026	01.01.2025–31.12.2026
2	Sotsiaalvaldkonna töötajate ja teenusepakkujate kvalifikatsiooni hoidmise ja arendamise tegevused (TAI)	2024–2026	01.01.2025–31.12.2026
3	Koolitusprogrammis osalevatele asutustele pakutavad mentorlusega seotud tegevused (TAI)	2024–2026	01.01.2025–31.12.2026

4	Koolitusprogrammi mõju- ja tulemuslikkuse analüüsi (TAI)	2026	01.03.2026–31.12.2026
---	--	------	-----------------------

Tabel 8

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevus-kava aastal 2025	Sihttase tegevus-kava aastal 2026	Sihttase (2027)	Selgitus
Väljund-näitaja	Koolitusel osalenud inimeste arv	42	42	112	TAI dementsuseteemalise koolituse sihttase 2024. a 28, 2025. a 42, 2026. a 42
	Tugivõrgustikuga liitunud uute inimeste arv	25	25	75	TAI võrgustikukohtumised ja erialaseminarid (sh suvekool). 2024. a sihttase 25
	TAI mentorlusprogrammis osalenud asutuste arv	10	10	30	2024. a 10, 2025. a 10 ja 2026. a 10 asutust

Alategevus 2.1.6. Erihoolekandeteenuse kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine

Erihoolekandeteenused on mõeldud raske, sügava või püsiva kuluga psüühikahäirega inimeste toimetuleku toetamiseks. Psüühikahäire all mõeldakse nii kaasasündinud intellektipuet kui ka elu jooksul avaldunud või tekkinud psüühikahäiret. Oma vaimse tervise olukorra tõttu vajavad psüühikahäirega inimesed igapäevaelus tegevusjuhendaja tuge, nõustamist ja abi, vahel ka järelevalvet. Erihoolekandeteenuste eesmärk on toetada inimest nii, et ta saaks võimalikult palju iseseisvalt toime tulla ja igapäevaelu tegevustesse panustada, kõrvalabi ja juhendamist pakutakse vastavalt vajadusele.

Institutsionaalsed erihooldekodud, kus elab koos palju inimesi, kes ei kuulu ümbritsevasse kogukonda, ei paku psüühikahäirega inimestele piisavalt võrdseid võimalusi eneseteostuseks ega kaasaegseid elamistingimusi.

Erihoolekandeteenuste kättesaadavuse parandamiseks ja deinstitutionaliseerimise põhimõtetele paremaks vastamiseks koostati 2024. aastal erihoolkandetasutuste reorganiseerimise kava, mis oli sisendiks seni reorganiseerimata jäänud institutsionaalsete (ühes hoones üle 30 teenusekoha) erihoolkandetasutuste Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) toetusmeetme tingimuste väljatöötamisel. Reorganiseerimiskava tegevuste elluviimise toetamiseks peab SoM tegema tihedat koostööd SKA, reorganiseeritavate asutuste ja teiste osapooltega. Eesmärk on toetusmeede sujuvalt ellu viia, korraldades pooltevahelist koostööd ja sõlmides vajalikud kokkulepped. Olulisel kohal on riskide maandamine, mis eeldab protsessi pidevat monitoorimist ja vajaduse korral ka otsest abistamist või sekkumist.

Tabel 10

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2025–2026
1	Reorganiseerimiskava tegevuste elluviimise toetamine	2024–2025	01.01.2025–31.12.2025

Tegevus 2.2. Uuenduslike ja integreeritud teenuste arendamine ja pakkumine ning abi korralduse tõhustamine sotsiaalvaldkonnas

Alategevus 2.2.1. Heaolutehnoloogiate innovatsiooniprogrammi elluviimine

2024. aastal töötati koostöös tervise- ja sotsiaalvaldkonna innovatsiooni ökosüsteemi osapooltega välja „Heaolutehnoloogiate innovatsiooniprogramm 2025–2030“ (edaspidi *innovatsiooniprogramm*). Tegu on Vabariigi Valitsuse tegevusplaani tegevusega. Innovatsiooniprogramm tugineb 2020. aastal koostatud aruteludokumendil „Roheline raamat. Tehnoloogiakasutuse suurendamine inimese igapäevase toimetuleku ja heaolu toetamiseks kodus“.

Innovatsiooniprogrammi eesmärk on suurendada tervise- ja sotsiaalvaldkonnas innovatsioonivõimekust ning kiirendada tehnoloogiapõhiste lahenduste kasutuselevõttu. Tehnoloogiapõhiste lahenduste kasutuselevõtu mõjul oodatakse, et:

- 1) eakad ja erivajadusega täisealised inimesed saavad elada oma kodus võimalikult kaua turvaliselt ja iseseisvalt;
- 2) hoolduskoormus on vähenenud, võimaldades lähedasi hooldavatel inimestel elukvaliteeti säilitada ja senisest enam panustada tööellu;
- 3) teenusekorraldus on tõhusam ja nappivat tööjõudu kasutatakse optimaalselt.

Innovatsiooniprogrammi viiakse ellu kolme omavahel seotud tegevusega: **heaolutehnoloogiate innovatsiooni ökosüsteemi arendamine, innovatsioonivõimekuse suurendamine ja innovatsiooniprojektide rahastamine**. Ökosüsteemi arendamise eesmärk on luua sidemeid tehnoloogiapõhiseid lahendusi vajavate ja pakkuvate osapoolte vahel, suurendada teenuseosutajate teadlikkust nii Eestis kui ka teistes riikides olemasolevatest lahendustest, lahenduste kasutuselevõtu kogemustest ja eduteguritest ning julgustada osapooli lahenduste arendamisel ja kasutusele võtmisel nii omavahel kui ka ettevõtete ja teadusasutustega koostööd tegema. Tegevustena kuuluvad siia üritused (nt on käivitatud igakuine veebiürituste sari „Heaolu tehnoloogiatest“² ja algatatud iga-aastase suurema ürituse – heaolutehnoloogiate festivali³ – korraldamine), tehnoloogiliste lahenduste turu-uuringud, avastusretked teistesse riikidesse kogemuste ja kontaktide saamiseks jmt.

Heaolutehnoloogiate arendusprogrammiga soovitakse suurendada tervise- ja hoolekandevaldkonna innovatsioonivõimekust, et innovatsiooniks vajaliku mõtteviisi, oskuste ja tööriistade puudumine ei saaks takistuseks potentsiaalselt olulise mõjuga uudsete lahenduste arendamise käivitamisele ja et arenduses edukaks osutunud lahendused pärast projekti lõppemist ei sumbuks, vaid jõuaksid süsteemis laiaulatusliku kasutuselevõtni. Arendusprogrammi kaudu pakutakse heaolutehnoloogia projektidele struktureeritud innovatsioonituge alates vajaduste defineerimisest ja lahendusideede genereerimisest kuni edukaks osutunud lahenduste kasutuselevõtni. Arendusprogrammi pakub riigihankega leitud partner.⁴ Partneri ülesandeks on ka heaolutehnoloogiate kasutuselevõtu toetamise avatud taotlusvooru sobivate lahendusideede ja meeskondade tekkimise toetamine ja taotluste eelnõustamine. Ideede arendamist ning ideedest väljatöötatud lahenduste katsetamist ja kasutuselevõttu rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) meetme 21.4.1.1 avatud taotlusvoorude kaudu.

TAT raames kaasatakse eksperdid, kes hindavad ERFi taotlusvoorudes toetuse taotlusi, jälgivad toetust saanud projektide elluviimist ja hindavad tulemuste saavutamist.

² [Veebisari "Heaolu tehnoloogiatest" | Sotsiaalministeerium](#).

³ [Heaolutehnoloogiate festival | Sotsiaalministeerium](#).

⁴ Riigihange viitenumbriga 294850 „Heaolutehnoloogiate arendusprogramm (Sotsiaalministeerium)“.

Tabel 13

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2025–2026
1	Innovatsiooni ökosüsteemi arendamine (sh võrgustiku üritused, õppereisid, uuringud)	2024–2029	01.01.2025–31.12.2026
2	Heaolutehnoloogiate arendusprogrammi läbiviimine (sh projektidele innovatsioonitoe pakkumine, kogemuste ja tulemuste jagamine)	2025–2029	01.01.2025–31.12.2026
3	Innovatsiooniprojektide rahastamistingimuste (ERF TAT) väljatöötamine ja taotlusvoorude sisuline toetamine	2024–2029	01.01.2025–31.12.2026

Tabel 14

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevus-kava aastal 2025	Sihttase tegevus-kava aastal 2026	Sihttase (2029)	Selgitus
Väljund-näitaja	Heaolutehnoloogiate innovatsiooniprogramm on ellu viidud.	0	1	1	Programm on välja töötatud ja ellu viidud (2025–2029).

Alategevus 2.2.2. Teenuse arendamine psüühika- ja sõltuvushäirega inimestele

(tegevus lõpetatud seisuga 31.12.2025)

Alategevus 2.2.3. Toetatud otsuse süsteemi väljatöötamine ja rakendamine

(tegevus lõppenud seisuga 31.12.2024)

Alategevus 2.2.4. Inimesekeskse teenuse korraldamise arendamine

Valdkondadeülese koordineerimisega võimaldatakse kompleksse abivajadusega inimestel saada vajalikku abi õigel ajal ning inimesed tulevad kodus keskkonnas võimalikult kaua toime. Kuni 2026. aasta veebruari lõpuni jätkatakse inimesekeskse koordineerimismudeli rakendamist maakondlikul tasandil neljas maakonnas (Saaremaal, Valgemaal, Raplamaal, Tartumaal). Toetatakse sisuliselt Riigi Tugiteenuste Keskuse (RTK) korraldatud avatud taotlusvoorst toetust saanud projekte tegevuste elluviimisel, sealhulgas korraldatakse kohtumisi ja kogutakse sisendit. Aastatel 2026–2028 jätkatakse sisulist koostööd koordineerimisvooru projektidega (RTK korraldab 2026.a uue taotlusvooru), muu hulgas viiakse ellu arendustegevusi, et toetada liitumist üleriigilise süsteemiga.

Viiakse ellu tegevusi (sh infoüritused, koolitused), mis toetavad üleriigilise valdkondadevahelise koordineerimismudeli väljatöötamist ja rakendamist piirkondades. Parima praktika ja kogemuste vahetamiseks osaletakse IFIC (International Foundation for Integrated Care) korraldataval rahvusvahelise konverentsil eesmärgiga saada sisendit väljatöötatud mudeli kasutuselevõtuks üle riigi. Konverentsil tutvustatakse ka Eestis seni ellu viidud tegevusi, kogemusi ja plaane.

Tervishoiu- ja hooldustöötajatele töötatakse välja elulõpu tahteavalduse nõustamise ja rakendamise koolitus. Elu lõpu otsused puudutavad samaaegselt nii ravi kui ka hooldust ning jäävad sageli tervishoiu ja hoolekande piirialale. Kui arst on saanud vastava koolituse, oskab ta inimest ja tema lähedasi pädevalt nõustada ning vormistada tahteavalduse inimese vajadusi/soove arvestavalt. Nii aitab koolitus tagada, et inimese tahe on selgelt sõnastatud, kättesaadav ja erinevate osapoolte vahel arvestatav. See tugevdab tervishoiu ja hoolekande koostööd ka siis, kui infosüsteemid ei ole ühised ning toetab inimese võimalust jääda elu lõpus talle tuttavasse ja turvalisse keskkonda.

Inimese abivajaduse hindamisel kogutud andmed ei ole standardiseeritud ja võimaldavad laia tõlgendamist. Ühise arusaama tagamiseks rakendatakse rahvusvahelist funktsioneerimisvõime klassifikatsiooni (RFK). RFK kontseptsioon põhineb biopsühhosotsiaalsel mudelil, mis võimaldab terviklikult mõista inimese funktsioneerimisvõimet dünaamilise seisundina, arvestades terviseseisundit, tegutsemis- ja osaluspiiranguid ning individuaalsete ja keskkonnategurite mõju. RFK kasutamise rakendamiseks jätkatakse sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna spetsialistide koolitamist, koostatakse RFK e-koolitus ning arendatakse ja käivitatakse ja viiakse läbi RFK kasutamist toetavad tegevused (mentorlustegevused), mis toetab RFK rakendamist.

Sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonnas kasutatakse inimese funktsioneerimisvõime hindamiseks erinevaid teste ja küsimustikke. Hindamistulemustest ühtse arusaama tagamiseks seostatakse tulemused RFK-ga. Jätkatakse testide ja hindamisvahendite kaardistamist ning valitakse välja valdkonnas kõige enam kasutatavad hindamisvahendid. Järgmises etapis seostatakse valdkonnas enim kasutatava hindamisvahendi/testi tulemused RFK-ga. Tegevuste elluviimisel on TAT partneriks Tervise Arengu Instituut.

Selleks, et kavandatavad meetmed ja poliitikavalikud vastaksid erinevate sihtrühmade (nt dementsusega inimesed, hoolduskoormusega inimesed) tegelikele vajadustele, tehakse uuringuid ja analüüse.

Viiakse läbi analüüs, millega selgitatakse välja planeeritava inimesekeskse integreeritud teenuseosutamist toetava infosüsteemi esimese etapi arenduse võimalikud lahendused. Loodav infosüsteem võimaldab siduda tervishoiu sisese ning tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna ülese teenuskoordineerimise ühtseks tervikuks. Süsteemi abil saab koostada inimesele tema tervise- ja sotsiaalseid vajadusi arvestava heaoluplaani, mis koondab olulise info ühte kohta. See annab abivajaja tugimeeskonda kuuluvatele spetsialistidele ühise ja ajakohase ülevaate, mille alusel otsuseid teha ja teenuseid planeerida. Selline lahendus parandab koostööd, vähendab infolünki ning aitab tagada, et abi on õigeaegne, järjepidev ja inimese eesmärkidest lähtuv. Tulemuseks on parem elukvaliteet, suurem turvatunne ning suurem võimalus tulla toime oma igapäevaeluga võimalikult iseseisvalt ja sobivas keskkonnas.

Koalitsioonileppes 2025–2027 on sotsiaalse heaolu valdkonnas kokku lepitud läbi viia analüüs ja saada ettepanekud täisealiste puude raskusastme tuvastamise lõpetamise ja puudega seotud toetuste ning hüvede ümber korraldamise kohta. Praegu tuvastatakse tööelisel puude raskusastet (SKA) ja hinnatakse töövõimet (töötukassa) ning makstakse vastavalt tööelise puudega inimese toetust ja töövõimetoetust. 2024. aastal avaldatud Riigikontrolli audit soovib analüüsida, kas puude tuvastamise ja töövõime hindamise süsteemi on võimalik ühendada nii, nagu seda pakkus välja uuring „Töövõime toetamise süsteemi loomise ja

juurutamise makromajandusliku mõju hindamine“. Soovitus tuleneb sellest, et sihtrühm (puudega tööealised ja vähenenud töövõimega inimesed) on suuresti kattuv, kuid inimesi hindavad ja toetusi maksavad erinevad asutused, mis tervikuna teeb inimese teekonna abi saamisel keeruliseks. TAT raames tellitakse analüüs, mis pakub välja lahendused, kuidas puude tuvastamise ja töövõime hindamise süsteeme ühendada. Analüüs on oluline sisend poliitikakujundajale olemasoleva süsteemi kitsaskohtade kaardistamiseks ning võimalike tulevikulahenduste planeerimiseks.

Tabel 15

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2025–2026
1	Tegevused inimesekeskse koordineerimismudeli rakendamiseks (SoM)	2023–2028	01.01.2025–31.12.2026
1.1	RTK korraldatud koordineerimismudeli avatud taotlusvooru toetuse saajate tegevuste elluviimisel sisuline toetamine	2023–2028	01.01.2025–31.12.2026
1.2	Infoõritused ja koolitused koordineerimismudeli väljatöötamiseks ja rakendamiseks	2025–2028	01.01.2025–31.12.2026
1.3	Parimate praktikate ja kogemuste vahetamiseks rahvusvahelisel tasandil konverentsi korraldamisel osalemine (ettevalmistavad tegevused ja konverents 2027. a mai)	2026–2027	01.10.2026–31.12.2026
2	RFK arendustegevused (TAI)	2023–2028	01.01.2025–31.12.2026
2.1	RFK koolitused sotsiaal-ja tervishoiuvaldkonna töötajatele	2023–2028	01.01.2025–31.12.2026
2.2	Mentorlussüsteemi loomine ja juurutamine (RFK rakendamist toetavad tegevused)	2023–2028	01.01.2025–31.12.2026
2.3	Enim kasutatud hindamisvahendite/testide kasutuselevõtt ja seostamine RFK-ga	2023–2028	01.01.2025–31.12.2026
3	Kodus elavatele dementsusega inimestele ja nende hoolduskoormusega lähedastele suunatud sekkumispraktikate ja tugisüsteemide analüüs (SoM)	2025–2026	01.01.2025–28.09.2026
4	Hooldereformi esmane mõjuanalüüs, sh eelnev sihtrühma uuring	2025–2026	06.01.2025–30.09.2026
5	Hoolduskoormuse kordusuuring	2025–2026	01.08.2025–30.09.2026
6	Hooldereformi lõppanalüüs	2026–2027	01.08.2026–31.12.2026
7	Tööealiste puude tuvastamise ja töövõime hindamise analüüs	2025–2026	01.01.2025–30.10.2026

8	Elanikkonna tegevuspiirangute uuring	2025	01.01.2025–28.11.2025
9	Inimesekeskse integreeritud teenuseosutamist toetava infosüsteemi arenduste (I etapp) analüüs	2026	02.03.2026–30.06.2026
11	Elulõpu tahteavalduse nõustamise ja rakendamise koolituse välja töötamine	2026	02.03.2026–31.12.2026

Tabel 16

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevus-kava aastal 2025	Sihttase tegevus-kava aastal 2026	Sih-tase (2027)	Selgitus
Väljund-näitaja	Koolitatute arv	285	285	690	RFK koolitus 2023. a 0, 2024. a 120, 2025. a 285, 2026. a 285 koolitatut
	Kodus elavatele dementsusega inimestele ja nende hoolduskoormusega lähedastele suunatud sekkumispraktikate ja tugisüsteemide analüüs (SoM)	0	1	1	
	Hooldereformi esmane mõjuanalüüs sh eelnev sihtrühma uuring(SoM)	0	1	1	
	Hoolduskoormuse kordusuuring (SoM)	0	0	1	
	Hooldereformi lõppanalüüs (SoM)	0	0	1	
	Tööealiste puude tuvastamise ja töövõime hindamise analüüs (SoM)	0	1	1	
	Elakikkonna tegevuspiirangute uuring (SoM)	1	0	1	Uuring tehakse vähendatud mahus. Täismahus kordusuuring tellitakse 2030.
	Inimesekeskse integreeritud teenuseosutamist toetava infosüsteemi arenduste (I etapp) analüüs (SoM)	0	1	1	

2.3. Vanemaealisi väärtustavate hoiakute kujundamine ja aktiivsena vananemise toetamine

Alategevus 2.3.1. Kontseptsiooni koostamine ning lahenduste väljatöötamine ja katsetamine

Vananemisega ja vanusesõbraliku lähenemisviisiga on vaja arvestada kõigis riigi poliitikavaldkondades. Vanusesõbraliku ühiskonna loomine peaks toimuma avaliku, era- ja kolmanda sektori osapoolte koostöös, ent praegu tegutsevad vastutajad paljuski omaette, sidususe osas on veel palju arenguruumi. Nii riiklikul kui ka kohalikul tasandil on vaja strateegilist tervikvaadet vanemaealiste olukorrast Eestis. TAT raames töötatakse välja ühtne kontseptsioon, mis saab aluseks edasiste tegevuste planeerimisel. See võimaldab arendada ja rakendada vajalikke tegevusi ja meetmeid ning loob aluse koordineeritud ja tõhusale tegevusele, mille tulemuseks on vanemaealiste heaolu ja elukvaliteedi paranemine kogu ühiskonnas. Kontseptsiooni ettevalmistamisel on vaja pöörata eraldi tähelepanu ka võimalikele piirkondlikele erisustele.

Vanemaealisi väärtustavate hoiakute kujundamiseks ja vanusega seotud eelarvamuste vähendamiseks ühiskonnas, sealhulgas tööandjate seas, on plaanis disainida ja katsetada meetmeid, mis aitaksid muuta vanemaealiste negatiivset kuvandit. Toetavate tegevuste kujundamisel arvestatakse erisuste ja lähenemisviisidega, mille abil jõulisemalt toetada eri piirkondades vanemaealiste suuremat kaasamist ühiskonnaellu, sealhulgas tööturule. Analüüsitakse olemasolevaid võimalusi ja takistusi, sealhulgas neid, mis tulenevad füüsilise ja digitaalse keskkonna puudulikkusest ligipääsetavusest, tutvutakse välisriikide hea praktikaga. See teave võimaldab täpsemalt sihitada mõjusaid sekkumisi probleemide lahendamiseks, teadlikkuse suurendamiseks ja hoiakute muutmiseks kindla profiiliga sihtrühmade hulgas. Samuti võimaldab saadav teave laiendada ja kohandada juba olemasolevaid meetmeid.

Koostatav kontseptsioon on dokument, mida pidevalt täiendatakse vastavalt tehtud tegevustele ja kogutud informatsioonile. Lõpptulemusena valmib dokument, mis sisaldab tehtud tegevusi, nende sisukirjeldust, tulemusi ja kokkuvõtet. TAT perioodi lõpus võetakse kokku kõik tehtud tegevused, antakse ülevaade tulemustest ja järeldustest ning soovitusel jätkutegevusteks.

Tabel 17

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2025–2026
1	Kontseptsiooni koostamine	2025–2029	01.07.2025–31.12.2026
2	Innovaatiliste sekkumiste väljatöötamine, katsetamine ja juurutamine	2025–2029	01.07.2025–31.12.2026

2.3.2 Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtete rakendamise hindamisvahendi kasutamise toetamine

2024. aastal töötati Sotsiaalministeeriumi strateegilise partnerluse raames välja hindamisvahend KOV-ide vanusesõbralikkuse hindamiseks ning katsetati seda koostöös vanemaealiste nõukogudega⁵.

⁵ Vanemaealiste nõukogu on nõuandev organ, mis on tavaliselt loodud volikogu või vallavalitsuse juurde eesmärgiga pakkuda ekspertarvamusi ja soovitusi vanemaealiste poliitika ja programmide kohta. See võib koosneda vanemaealistest kogukonnaliikmetest, sotsiaaltöötajatest, tervishoiutöötajatest ja teistest asjatundjatest, kes aitavad kujundada ja hinnata KOV-ide või teiste institutsioonide vanemaealistele suunatud tegevusi.

Toetatakse vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtete rakendamise hindamisvahendi kasutamist. Selleks korraldatakse koolitusi vanemaealiste nõukogudele ja teistele huvigruppidele hindamisvahendi kasutusele võtmiseks ning pakutakse tuge hindamisvahendi kasutamisel. Hindamisvahendi laialdane kasutamine soodustab vanemaealisi väärtustavate hoiakute kujunemist ja vanusega seotud eelarvamuste vähenemist ning toetab aktiivsena vananemist. Samuti toetatakse vanusesõbralikkuse edendamist KOV-ides (sh toe pakkumine hindamisvahendi kasutamisel).

Tabel 18

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2025–2026
1	Hindamisvahendi kasutamise koolitused (sh infoüritused)	2025–2026	01.07.2025–31.12.2026
2	Toe pakkumine hindamisvahendi kasutamisel (sh individuaalsed nõustamised ja järelkohtumised)	2025–2027	01.07.2025–31.12.2026